

Politik Bilim

ARGE ve İnovasyonda Kamu Yardımları (3)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Ortalıkta bu kadar çok program gözükmese de, Türkiye, ARGE ve inovasyonda, bunca zamandır ciddi bir mesâfe kat edemedi; bunca program ülke ekonomisinde ses getirecek bir sonuç yaratamadı. Eksiklik nerede?

Akademik araştırma destek sistemlerinde genel kural şudur: Yeni bir üniversitenin doğuşundan dünya çapında bir üniversite hâline gelinceye kadar geçeceği her aşamanın gereklerine yanıt verebilmek... Eğer, destek konusu firmaysa, kural aynı: Doğuşundan dünya pazarlarında başarı kazanan ve yarattığı net katma değeri giderek yükselten bir şirket hâline gelinceye kadar geçeceği her aşamanın gereklerine yanıt verebilmek... Ancak, burada nihaî amaç üniversiteleriyle, firmalarıyla birlikte bütün bir ülkeyi başarılı kılmak; üniversiteleri dünya biliminde; firmaları çağın teknolojilerinde ve dünya pazarlarında ciddi paya sahip bir ülke haline getirmektir. Bunusa olmazsa olmaz koşulu, üniversiteyi odak noktası alan desteklerle firmayı odak noktası alan desteklerin birbirini tamamlaması; aralarında sistemik bir bütünlük olmasıdır...

Örneğin, ülke biyoteknoloji ve nanoteknoloji ürünlerinde dünyanın ilk beşi arasında yer almaya karar vermişse; özellikle bu alanlarda kazanacağı yetkinliğe sırtını dayayarak sağlık hizmetlerinde dünyanın bir numaralı ülkesi olma hedefini önüne koymuşsa, o ülkenin üniversiteleri bu alanları destekleyecek bilimsel ve teknolojik araştırmalara ağırlık vermek zorundadır. Bu yapılamıyorsa **sistem tökezler** ve gelecek hayâlleri orada çöker.

Hem üniversiteleri hem de ülkenin firmalarını, özellikle de sanayii, uygulayacağı destek programlarıyla, ülke için öngörülen nihaî amaca doğru yönlendirmek ve üniversiteyle sanayi arasında, yine aynı nihaî amacı gözeterek gerekli uyumu sağlamak kamunun görevidir.

Tabii, ileri sürülen bu sistemik bütünlük koşulu, gelecek için kendilerine bir rol biçen, gelecek için hayâlleri olan ülkeler için geçerlidir. Ülke kendi geleceği konusunda bir iddia sahibi değilse, onlarca destek programı da olsa, ulaşılabilecek hedef yönünden ortak paydası olmayan bu programların, sonuçta, makro düzeyde yaratacağı ekonomik ve toplumsal fayda çok sınırlı kalır. Bunun en çarpıcı örneği de içinde yaşadığımız ülkedir. Bunca destek programına rağmen ARGE ve inovasyonda ciddi bir mesâfe kat edemeyişimizin, **özgün ürünlerimizle** dünya pazarlarında bir yer edinemeyişimizin ve sürekli dış ticaret açığı vermemizin birinci nedeni, siyasî erk tarafından sahiplenilerek kararlılıkla gerçekleştirilmesine çalışılan, topluma mâl edilmiş bir gelecek öngörümüzün olmamasıdır.

Bilim ve teknolojiye önceliklerimiz yok; sanayide sektörel önceliklerimiz yok; iddialı olduğumuzu ileri sürdüğümüz sektörlerde bile, Sayın Bursalı'nın da belirttiği gibi (Cumhuriyet, 12.10.2008), uzun vâdeli hedeflerimiz yok. Peki, bu tür öncelik ve hedefler olmadan, **uğraşları her ne olursa olsun bütün firmalarımızı** kendi ilgi alanlarında ARGE ve inovasyona teşvik etmenin hiç mi faydası yoktur? Bu teşvikler sonuçta onların dünya pazarlarında başarı kazanmalarını kolaylaştırır mı? Genel kurala göre amaç da zaten bu değil mi? **Firmaların gelişim süreçlerinin farklı aşamalarına hitap eden programlarımızın olması** bizim amacımızın da bu olduğunu göstermiyor mu?

İyi de, bu programlar, kendilerini sâdece kendi yürüttükleri programlardan sorumlu sayıp gerisine karışmayan farklı kurumlar eliyle yürütülüyorsa, desteklerden yararlanan firmalarımızı sonuçta dünya pazarlarına çıkarabilme hedefini kim kollayıp gözetecektir?

Kamu desteğinin muhataplarını, deyim yerindeyse, yaşamları boyunca izleyecek, gerektiğinde sâdece para vererek değil, yol yordam da göstererek onlara yardımcı olacak, farklı kurumlarca yürütölen programlar arasında nihaî hedefi gözeterek gerekli bütönlüğü sağlayacak mekanizmalarımız var mı? O da yok. O zaman, belki bir iki firmayı bir yerlere götürebiliriz ama bu anlayışla bu ülkeyi götürebileceğimiz hiçbir yer olmadığını da bilelim...

CBT, 24 Ekim 2008